

YUNANİSTAN, KURGUSAL PONTUS ANLATISIYLA TÜRKİYE'YE KARŞI BAŞKA BİR CEPHE AÇMAYA ÇALIŞIYOR

Teoman Ertuğrul TULUN

Analist

Analiz No : 2025 / 29

15.07.2025

Bu yazı ilk olarak AVİM tarafından 1 Temmuz 2025'te yayınlanmış [İngilizce bir makalenin](#) Türkçe çevirisidir.

Giriş

Avrasya İncelemeleri Merkezi'nce (AVİM) hazırlanan ayrıntılı bir raporda ve yayınladığımız çeşitli analizlerimizde ve yorumlarımızda, Birinci Dünya Savaşı'nın sonunda Osmanlı İmparatorluğu sınırları içinde Anadolu'da yaşayan Pontus Rumlarının, vatandaşı oldukları devlete karşı düşman ülkelerle iş birliği yaparak silahlı isyanlar düzenlediklerini belirtmiş ve Pontus Rumlarının uydurduğu "katliam" ve "soykırım" gibi söylemlerin temelsiz, asılsız ve utanmaz bir iftira olduğunu ortaya koymuştuk.[\[1\]](#)

Bu bağlamda, çeşitli analizlerimizde, Türkiye'nin her yıl 19 Mayıs'ta Mustafa Kemal Atatürk'ün 19 Mayıs 1919'da Karadeniz kıyı kenti Samsun'a ayak basmasını "Atatürk, Gençlik ve Spor Bayramı" olarak andığını; Türk milletinin bu tarihi Kurtuluş Savaşı'nın başlangıcı olarak kabul ettiğini; 1919 yılının, yüzyıllardır varlığını sürdüren Osmanlı İmparatorluğu'nun son günlerine yaklaştığı ve Türk halkının Batılı güçlere ve Anadolu'daki işbirlikçilerine karşı ölüm kalım mücadelesi verdiği bir döneme denk geldiğini belirttik. Ayrıca, Türkiye bu anlamlı günü 19 Mayıs'ta kutlarken, bazı Pontus gruplarının her yıl aynı gün farklı bir yorumla "anma etkinlikleri" düzenlediğini, tüm bu etkinliklerin temel amacının Türklere, Türkiye'ye ve İslam'a karşı nefret yaymak olduğunu ve bu "etkinliklerin" ilkel bir intikam zihniyetini temsil ettiğini vurguladık. [\[2\]](#)

Atatürk'ün Pontus Sorunu Değerlendirmesi

Bu konudaki yayınlarımızda, o dönemdeki olayların mahiyetini anlamak için en yetkin kaynağın, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün 1927 yılında verdiği "Nutuk" (Büyük Nutuk) olarak bilinen tarihi söylev olduğunu belirttik. Atatürk, bu söylevinde "Pontus Meselesi" olarak adlandırdığı bu konuyu ayrıntılı olarak incelemiş ve "bu meselenin bize [Türkiye'ye] büyük zarar verdiğini" belirtmiştir. Tarihi gerçekleri çarpıtmayı alışkanlık haline getirenlere bu husustaki gerçekleri sürekli olarak hatırlatmak gerektiğinden, Atatürk'ün değerlendirmesinden bu konuyla ilgili bir bölümü aşağıda okuyucularımızın dikkatlerine sunuyoruz:

1840 senesinden beri, yani üç çeyrek asırdan beri, Rize'den İstanbul Boğazı'na kadar Anadolu'nun Karadeniz havzasında, eski Yunanlılığın canlandırılması için çalışan bir Rum zümresi mevcut idi. Amerika Rum göçmenlerinden Rahip Klematyos namında biri, ilk Pontus toplantı merkezini İnebolu'da, bugün halkın Manastır tabir ettikleri bir tepede kurmuştu. Bu teşkilat mensupları zaman zaman münferit eşkiya çeteleri şeklinde faaliyet icra ediyorlardı. Harbi Umumi esnasında hariçten gönderilip dağıtılan silah, cephane, bomba ve makineli tüfeklerle Samsun, Çarşamba, Bafra ve Erbaa Rum köyleri adeta bir silah deposu halini almıştı. Mütareke'den sonra, bütün Rumlar, Yunanlılık milli emelleriyle her tarafta şımardığı gibi, Etniki Eteryas Cemiyeti propagandacıları ve Merzifon Amerikan müesseseleri tarafından manen yetiştirilen ve yabancı hükümetlerin silahlarıyla maddeten takviye edilen ve cesaretlendirilen bu havalideki Rum kütlesi de, bağımsız bir Pontus hükümeti teşkil etmek emeline düştü. Bu maksatla genel bir ayaklanma hazırladılar. Dağlara çekildiler ve Amasya, Samsun ve Havalisi Rum Metropoliti Yermanos'un idaresinde, muntazam bir program altında faaliyet icrasına başladılar. Samsun'daki Rum komitacılarının reisi Reji Fabrikası Direktörü Tokomanidis bir taraftan da Merkezi Anadolu ile haberleşme tesisine girişiyordu. Bazı yabancı hükümetler, Pontus teşkiline arka çıkacaklarını vaat ettiler ve Samsun ve havalisindeki Rumluk nüfusunu artırmak için de, Rusya'daki Rum ve Ermenileri Batum'da topladılar. Onları, Türk Kafkas ordularından alınıp Batum'da depo olunan silahlarla silahlandırarak, sahillerimize çıkarmaya başladılar. Çetecilik etmek üzere sahillerimize çıkarılabilecek birkaç bin Rum'u Sohum'da, Haralambos isminde bir adamın başına topladılar. Batum'da toplananlar da Haralambos'un etrafında toplananlara iltihak ettiriliyordu. Memleketimiz dahilinde, Samsun'da bazı yabancı temsilcileri tarafından himaye ediliyor ve silahlandırılıyordu. Sahillerimize çıkan bu çeteler efradı, göçmen iâşesi maskesi altında, yabancı hükümetleri tarafından iâşe ediliyor ve giydiriliyordu. Yabancı Salibi Ahmerlerin (Kızılhaç) arasında gelen subay heyetlerinin de, teşkilat oluşturmaya, talim ve askeri eğitim ile meşgul olmaya, müstakbel Pontus hükümetinin temelini kurmaya memur oldukları anlaşılıyordu.[3]

Yukarıdaki alıntıda yer aldığı üzere, Atatürk konuşmasında, "Pontus meselesi"nde yabancı ülkelerin rolü ve müdahalesine açıkça değinmekte ve özellikle "Merzifon'daki Amerikan kurumlarına" dikkat çekmektedir.[4] Bu kurum, İstanbul Bebek'teki Amerikan Koleji'nin teolojik eğitimini bırakmasının ardından Amerikan Yabancı Misyonlar Komiserleri Kurulu tarafından bir teolojik seminer olarak kurulan Merzifon Amerikan Koleji olarak bilinmektedir.[5] Merzifon Amerikan Koleji, 1886'da Amerikan Protestan misyonerler

tarafından kurulmuş, Türk Kurtuluş Savaşı sırasında Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti tarafından kapatılmış ve daha sonra 1924'te Selanik'te hâlâ faaliyet gösteren "Anadolu Koleji" adıyla yeniden açılmıştır. [6]

Pontus Rumlarının Soykırım Hikâyesi Uydurma Çabaları

Mevcut nesnel tarihsel veriler, 20. yüzyılın ilk yirmi yılında Osmanlı İmparatorluğu topraklarında bir Pontus Rum Devleti kurulmaya çabaladığını ve bu amaç doğrultusunda silahlı mücadele verildiğini göstermektedir. Bu bağlamda, Türk Kurtuluş Savaşı sırasında Pontus Rumları, düşman devletlerle iş birliği yaparak bu hedefe doğru ilerlemiş; ancak ağır bir yenilgiye uğramış ve nihayetinde silahlı mücadeleyi kaybetmişlerdir. Nesnel akademik veriler de, Pontus Rumlarının bu yenilginin acısını bugün hala hatırladıklarını, bu yenilginin acısını genç nesillere aşılama çabalarını, yenilginin nedenlerini kendi yanlış tercihlerinde aramak yerine kendilerine mağduriyet hikayeleri uydurduklarını ve bu uydurma söylemi "katliam" ve "soykırım" gibi iddialı ama içi boş tanımlamalarla cazip kılmaya çalıştıklarını göstermektedir. Pontus Rumlarının, bu bağlamda, boş söylemlerinin önce Yunanistan'da, ardından diasporadaki Pontus Rumları aracılığıyla daha geniş kamuoyunda kabul görmesi için güçlü lobiler kurduklarını vurgulamak gerekir. Bu konudaki akademik araştırmaların ve değerlendirmelerin ayrıntılarına aşağıda, dipnotta belirtilen makalede ulaşmak mümkündür.[7] Bu noktada vurgulamamız gereken önemli bir husus, bu uydurma hikayelerin ve asılsız iddiaların yıllar içinde yalnızca Türklere değil, aynı zamanda Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı da bir nefret söylemi diline dönüşmüş olmasıdır. Ayrımcılık çalışmaları kapsamında, Yunan Pontus lobilerinin Türklere yönelik nefret söyleminin derinlemesine akademik bir incelemeye tabi tutulmasına ihtiyaç bulunduğu altının çizilmesi gerekir.

Yunanistan'ın Pontus İddialarını Resmen Kabul Etme Süreci

Pontus lobilerinin baskıları, Yunan Hükümeti'nin 24 Şubat 1994'te 19 Mayıs'ı sözde "Pontus Soykırımı"nın anma günü olarak belirleyen bir tasarımı kabul etmesinde etkili olmuştur. Konu, 1992 yılında dönemin muhalefet lideri Andreas Papandreu tarafından Yunan siyasi gündemine getirilmiş, bu bağlamda Papandreu, 19 Mayıs'ı sözde "Pontus Rum Soykırımı"nın anma günü olarak önermiştir. Papandreu Başbakan olduğunda, önerisini Parlamento'ya sunmuş ve Yunan Parlamentosu, 19 Mayıs'ı "Pontus Rum Soykırımı"nın anma günü ilan eden bir yasağı kabul etmiştir. Bu yasanın Yunanistan'da kabul edilmesinin ardından, Pontus dernekleri lobi faaliyetlerinin kapsamını daha da genişleterek "Pontus Soykırımı"nın tanınmasını sağlamaya yönelik çabalarını yoğunlaştırmışlardır.[8]

Yunanistan Başbakanı'nın Pontus Sorununa İlişkin Olarak Ahiren Yayınladığı Mesaj

Yunanistan Başbakanı Kyriakos Mitsotakis, Pontus sorunuyla ilgili olarak bu yıl ahiren sosyal medya hesabından şu "mesajı" yayınlamıştır:

"Bu yıl, evlerinden koparılan, katledilen ve işkence gören binlerce Pontus Rumunun anısını

yad ediyoruz.

Bu, dünya tarihinde kara bir sayfadır ve her türlü insani değerin özünü ihlal etmektedir. Geçmişini unutmadan, bu anıyı canlı tutmak ve tarihi gerçeğin tanınması için mücadele etmek görevimizdir.

Pontuslular dövüldüler , ancak yenilmediler. Geleneklerini ve dillerini korudular, gururla ve çalışkanlıkla vatanımızda hayatlarını yeniden inşa ettiler. Bir asırdan fazla bir süredir toplumumuzu ve Yunan kimliğimizi zenginleştiriyorlar.

Mirasları artık ülkenin her köşesinde ve Pontus kökeninin yükünü ve onurunu taşıyan her yeni nesilde yaşıyor. Biz her zaman onların yanındayız. Hakikatin ve Adalet'in yanındayız." [9]

Bu Tür Açıklamalar Tarihi Yaraları Yeniden Açıyor ve Yunan-Türk Yakınlaşmasına Zarar Veriyor

Pontos iddialarının ve özellikle Pontos diasporası tarafından oluşturulan lobi gruplarının çeşitli ülkelerde Türklere ve Türkiye'ye karşı yürüttüğü nefret söyleminin Türk-Yunan ilişkilerini zehirleyen bir unsur olduğunun altını çizmek gerekir. Benzer bir tutumun Yunanistan'daki Pontos Rumlarının önemli bir bölümünde de yaygın olduğunu söylemek yanlış olmaz. Bu asılsız suçlamalar ve iftira niteliğindeki nitelendirmeler, Türk toplumunda duygusal ve sert tepkilere yol açmaktadır. Türkiye, 19 Mayıs'ta bu tür açıklamalar yapıldığında, bu suçlamalara resmi olarak yanıt vererek, kendisini hayali suçlamalarla karalamayı amaçlayan iddiaları bütünüyle reddediyor ve bu husustaki değişmez tavrını resmi olarak kayıtlara geçiriyor

Nitekim bu yılki resmî Türk tepkisinde, Türk Dışişleri Bakanlığı Pontus iddialarını hayal ürünü olarak nitelendirmiş, iddiaların tarihî gerçeklerle hiçbir şekilde bağdaşmadığını belirtmiş ve "Ulu Önder Gazi Mustafa Kemal Atatürk liderliğinde başlatılan Kurtuluş Savaşımızı hayali ithamlarla karalamayı amaçlayan bu açıklamalar külliye red edilmiştir . [10] Açıklamada ayrıca, tarihten husumet çıkarmak suretiyle, Türkiye ve Yunanistan arasında son yıllarda olumlu ivmeyle ilerlemekte olan ilişkilere zarar vermeyi amaçlayan bu tür girişimlere artık bir son verilmesi gereği vurgulanmıştır.

Sonuç Tespitleri

Pontus iddialarının, Türk-Yunan ilişkilerini kötüleştiren ve iki ülkenin anlaşmazlıklarını karşılıklı olarak çözmesini, açık ve aktif diyalog kanallarını sürdürmesini zorlaştıran zehirli bir yapıya sahip olduğuna inanıyoruz. Pontus lobileri, web sitelerinde yer alan açıklamalarında, Pontus Rumlarının diğer Yunan topluluklarından farklı, kendilerine özgü bir tarihe, kültüre, yaşam tarzına ve lehçeye sahip olduğuna inandıklarını açık biçimde belirtmektedirler. Ayrıca, Pontus Rumlarının, Osmanlı İmparatorluğu'nun farklı bölgelerindeki Rumların aksine, Osmanlı devletine karşı silahlı bir mücadele yürüttüklerini ve bu nedenle özel bir ilgiyi hak ettiklerini iddia etmektedirler.[11]

Kendilerini Yunan toplumundan üstün gören Pontus Rumlarının ve oluşturdukları

lobilerinin Yunanistan'a verdikleri zararların ve Yunanistan dış politikası üzerindeki aşırı etkilerinin yanı sıra Yunanistan ile Türkiye arasındaki ilişkileri sürekli olarak zehirleyen bir tutum içinde olmalarının dikkatlice incelenmesi gereken bir konu olduğuna inanıyoruz.

*Görsel: <https://www.dimokratia.gr/iremologio/592208/iremologio-tritis-20-05-2025/>

[1] Teoman Ertuğrul Tulun, The Pontus Narrative and Hate Speech, AVİM Report no. 14 (Ankara: Center for Eurasian Studies, May 2017), <https://avim.org.tr/en/Rapor-KonferansKitapları/102/pdf>

[2] Teoman Ertuğrul Tulun. 19 May And Pontus Stories, Commentary No: 2019 / 36. 20.05.2019. <https://avim.org.tr/en/Yorum/19-MAY-AND-PONTUS-STORIES>

[3] Mustafa Kemal Atatürk, A Speech Delivered by Mustafa Kemal Atatürk, 1927. (Istanbul: Ministry of Education Print Plant, 1963), 528-530.

[4] Mustafa Kemal Atatürk, Nutuk, 527.

[5] Teoman Ertuğrul Tulun, The Pontus Narrative And Hate Speech, p.10.

[6] American College of Thessaloniki, American College of Thessaloniki: College Studies in Greece, accessed June 29, 2025, <https://www.act.edu/>

[7] Teoman Ertuğrul Tulun, The Fabricated Pontus Narrative and Hate Speech, International Crimes and History 17 (2016): 165-88, <https://avim.org.tr/public/images/uploads/files/Teoman%20Ertu%C4%9Fru%20TULUN.pdf>

[8] Teoman Ertuğrul Tulun. The Pontus Narrative And Hate Speech, p. 16.

[9] Kyriakos Mitsotakis, Facebook post, May, 19 2019.

[10] Turkish Ministry of Foreign Affairs. Statement No: 109, 19 May 2025, Regarding the Various Activities and Statements Made on 19 May 2025 in Greece.

[11] Greek Genocide Resource Center, Pontic Greeks and the Greek Genocide, accessed June 29, 2025, <https://greek-genocide.net/index.php/overview/internal/pontic-greeks-and-the-greek-genocide>

Yazar Hakkında :

Teoman Ertuğrul Tulun , Avrasya İncelemeleri Merkezi'nde (Ankara) analisttir. Dr. Teoman Ertuğrul Tulun, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi doktorasını Ankara İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi'nde tamamladı. Avrupa Birliği Çalışmaları, Küreselleşme, Yabancı Düşmanlığı, Nefret Söylemi Çalışmaları ve Uluslararası İlişkiler *alanlarında çalışmalar yapmaktadır.*

Atıfta bulunmak için: TULUN, Teoman Ertuğrul. 2026. "YUNANİSTAN, KURGUSAL PONTUS ANLATISIYLA TÜRKİYE'YE KARŞI BAŞKA BİR CEPHE AÇMAYA ÇALIŞIYOR." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No.2025 / 29. Temmuz 15. Erişim Haziran 09, 2026.
<https://www.avim.org.tr/public/index.php/tr/Analiz/YUNANISTAN-KURGUSAL-PONTUS-ANLATISIYLA-TURKIYE-YE-KARSI-BASKA-BIR-CEPHE-ACMAYA-CALISIYOR>

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax:** +90 (312) 438 50 26

 @avimorgtr

 <https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi>

E-Posta: info@avim.org.tr

<http://avim.org.tr>

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır